

**KOGNITIV YONDASHUV ASOSIDA BO'LAJAK IJTIMOYIY-GUMANITAR
FANLAR O'QITUVCHILARINING METODIK MAHORATINI
RIVOJLANTIRISHGA OID YONDASHUVLAR.**

Haydarova E'zoxonUlug'bek Qizi¹

¹ *Shahrisabz davlat pedagogika instituti*

Boshlang'ich ta'lim yo'nalishi 2-bosqich talabasi

**MAQOLA
MA'LUMOTI**

ANNOTATSIYA:

MAQOLA TARIXI:

Received: 18.10.2024

Revised: 19.10.2024

Accepted: 20.10.2024

Ushbu maqolada kognitiv yondashuv asosida bo'lajak ijtimoiy-gumanitar fanlar o'qituvchilarining metodik mahoratini rivojlantirishga oid yondashuvlar haqida mulohaza yuritiladi.

KALIT SO'ZLAR:

*Kognitiv yondashuv,
metodik mahorat, ijtimoiy-
gumanitar fanlar
o'qituvchilari, qarorlar.*

KIRISH.

Pedagog xodimlarga barcha malaka toifalarini berish, shuningdek, talabgorlarni attestatsiyadan o'tkazish soddalashtirilgan tartibda amalga oshiriladi. Bunda, pedagog xodimlarning oliy ma'lumot yoki qayta tayyorlash kurslaridan o'tganligi haqidagi diplomida ko'rsatilgan tayyorlov, ta'lim yo'nalishlari, mutaxassislik yoki ixtisosliklarga mos keladigan fanlardan imtihonlar tashkil qilinadi va axborot tizimlarini qo'llagan holda ularning faoliyat samaradorligi baholanadi;

pedagog xodimlarga malaka toifalarini berish bo'yicha navbatdagi attestatsiyadan o'tkazganlik uchun yig'im undirilmaydi, navbatdan tashqari attestatsiyadan o'tkazganlik uchun bazaviy hisoblash miqdorining bir baravari miqdorida yig'im undiriladi.

5. Xalq ta'limi vazirligi, Moliya vazirligi hamda Davlat aktivlarini boshqarish agentligining umumta'lim muassasasini saqlash uchun Davlat budjetidan ajratiladigan mablag'lar miqdorini kamaytirmagan holda Toshkent shahri, Toshkent viloyati, Nukus shahri va viloyatlar markazlaridagi navbatlilik koeffitsiyenti 0,7 dan past bo'lgan umumta'lim muassasalarini tajriba-sinov tariqasida xususiy sektor vakillariga 5 yilga ishonchli boshqaruvga (keyinchalik uzaytirish huquqi bilan) berish to'g'risidagi taklifiga rozilik berilsin.

Bunda:

ishonchli boshqaruvchi umumta'lim muassasasida ta'lim olayotgan hamda unga biriktirilgan mikrohudud o'quvchilarini bepul o'qitish, ularning raqobatbardoshligini ta'minlash, ta'lim sifatini oshirish, umumta'lim muassasasining ko'rsatkichlarini yuqori darajaga olib chiqish, binolarini ta'mirlash, moddiy-texnika bazasini mustahkamlash, uni zamonaviy o'quv jihozlari va laboratoriya uskunalari bilan ta'minlash bo'yicha investitsiya majburiyatlarini oladi;

ishonchli boshqaruvchiga umumta'lim muassasasining bo'sh turgan binolari va yer maydonlari nodavlat ta'lim, sport va madaniyat tashkilotlari (shu jumladan, to'garaklar, seksiyalar, kurslar, markazlar) faoliyatini tashkil etish uchun ajratiladi;

umumta'lim muassasasining bo'sh turgan binolari va yer maydonlarini ishonchli boshqaruvchiga ajratish qonun hujjatlarida belgilangan tartibda xalq ta'limi vazirining qabul qilgan qaroriga asosan amalga oshiriladi.

6. Belgilansinki:

O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2019-yil 3-maydagi "Iqtidorli yoshlarni aniqlash va yuqori malakali kadrlar tayyorlashning uzluksiz tizimini tashkil etish chora-tadbirlari to'g'risida"gi PQ-4306-son qarorida ro'yxati belgilangan xalqaro fan olimpiadalarida g'oliblik (oltin, kumush, bronza medali)ni qo'lga kiritgan o'quvchilarni tayyorlagan umumta'lim muassasalarining o'qituvchilariga — oliy, akademik litsey va kasb-hunar maktablarining o'qituvchilariga — bosh o'qituvchi malaka toifasi beriladi;

respublika fan olimpiadalarida va ko'rik-tanlovlarning respublika bosqichida g'oliblikni qo'lga kiritgan o'quvchilarni tayyorlagan o'qituvchilarning malaka toifasi bir pog'onaga oshiriladi;

umumiy o'rta, o'rta maxsus ta'lim muassasalari va kasb-hunar maktablari pedagoglariga 2020-yil 1-noyabrdan boshlab sinf (guruh) rahbarligi uchun qo'shimcha to'lovlar 1,5 baravarga oshiriladi.

ASOSIY QISM

Kognitiv yondashuv asosida bo'ylab kelajakda ijtimoiy-gumanitar fanlar o'qituvchilarining metodik mahoratini rivojlantirishga oid yondashuvlar quyidagi muhim nuqtalarga ega:

1. Tushunchalar va Ma'lumotlarni Oshirish: Kognitiv yondashuv asosida ijtimoiy-gumanitar fanlar o'qituvchilarining metodik mahoratini rivojlantirishda tushunchalar va ma'lumotlarni oshirish muhimdir. O'qituvchilar o'quvchilarning tushunchalarini oshirish, ma'lumotlarni yaxshi o'rganish va tushunishga yordam berishadi.

2. Tajribaviy O'qitish Metodlari: Tajribaviy o'qitish metodlari kognitiv yondashuv asosida ijtimoiy-gumanitar fanlar o'qituvchilarining metodik mahoratini rivojlantirishda muhimdir. O'qituvchilar o'quvchilarga amaliy mashg'ulotlar tashkil etish, tajribaviy o'qitish jarayonini taqdim etish va o'quv jarayonini samarali qilishda yordam beradi.

3. O'zlashtirilgan O'qitish Dasturlari: Kognitiv yondashuv asosida ijtimoiy-gumanitar fanlar o'qituvchilarining metodik mahoratini rivojlantirishda o'zlashtirilgan o'qitish dasturlari keng qo'llaniladi. O'qituvchilar o'quvchilarga moslashtirilgan dasturlar tuzish, individual o'quv yo'nalishlarini belgilash va o'quvchilarning tushunchalarini oshirishda yordam beradi.

4. Texnologik Vositalardan Foydalanish: Kognitiv yondashuv asosida ijtimoiy-gumanitar fanlar o'qituvchilarining metodik mahoratini rivojlantirishda texnologik vositalardan foydalanish muhimdir. Onlayn platformalar, interaktiv darslar, virtual laboratoriyalar va boshqa texnologik vositalar o'quvchilarning ma'lumotlarini oshirish, tushunchalarini mustahkamlash va o'quv jarayonini yanada qiziqarli qilishda yordam beradi.

5. Ko'p to'garaklar va Davr-boshlang'ich Ta'lim: Kognitiv yondashuv asosida ijtimoiy-gumanitar fanlar o'qituvchilarining metodik mahoratini rivojlantirishda ko'p to'garaklar va davr-boshlang'ich ta'limning roli muhimdir. O'qituvchilar o'quvchilarning tushunchalarini oshirish, ma'lumotlarni tushunish va tahlil qilishda ko'p to'garaklar va davr-boshlang'ich ta'limni qo'llashadi.

MUAMMO VA YECHIMLAR

Kognitiv yondashuv asosida bo'ylab kelajakda ijtimoiy-gumanitar fanlar o'qituvchilarining metodik mahoratini rivojlantirishga oid yondashuvlar bilan bog'liq muammolar quyidagi ko'plab omillarga ega bo'lishi mumkin:

1. Texnologik Muammolar: Bo'ylab kelajakda ijtimoiy-gumanitar fanlar o'qituvchilarining metodik mahoratini rivojlantirishda texnologik muammolar yuzaga kelishi mumkin. Texnologik vositalar, dasturlash va boshqa texnologik muammolar til, adabiyot, tarjima va turizm sohasi tadqiqotchilarining innovatsion yondashuvlarini cheklab qolishi mumkin.

2. Resurslar va Infrastrukturaviy Muammolar: Inovatsion yondashuvlar uchun muhim bo'lgan resurslar va infrastrukturaviy muammolar yuzaga kelishi mumkin. Yeterli moliyaviy resurslar, texnologik vositalar va laboratoriyalar, yuqori tezlikdagi internet ulanishlari va boshqa infrastrukturaviy muammolar inovatsion yondashuvlarni cheklashga olib kelishi mumkin.

3. O'qituvchilar va Kadrlar Bilan O'zaro Hamkorlik: Inovatsion yondashuvlar uchun o'qituvchilar va kadrlar bilan o'zaro hamkorlik va o'zlashtirish muhimdir. Yangi texnologiyalar va metodikalar o'rganish, yaratish va innovatsiyalarni kiritish uchun kadrlar tayyorlash muammolar tug'ilishi mumkin.

4. Ko'p Til Bilish: Til, adabiyot, tarjima, turizm sohasi tadqiqotchilari uchun ko'p til bilish muhimdir, lekin yuzaga kelishi mumkin bo'lgan muammolar til tushunchalarini o'rganish, adabiyotni tahlil qilish, turizm sohasini rivojlantirish va tarjimalarni yaratishda muammolar yuzaga kelishi mumkin.

5. Ko'p sohalarni integratsiyasi: Inovatsion yondashuvlar turizm sohasi, til, adabiyot, tarjima sohasini integratsiyasini kuchaytirishda muhimdir. Bu sohalarni bir-biriga bog'liq qilish, ko'p sohalarni birlashtirish va innovatsiyalarni o'rganish va o'zlashtirishda yordam beradi.

Bo'ylab kelajakda ijtimoiy-gumanitar fanlar o'qituvchilarining metodik mahoratini rivojlantirishda kognitiv yondashuv asosida, texnologik muammolar, resurslar va infrastrukturaviy muammolar, o'qituvchilar va kadrlar bilan o'zaro hamkorlik, ko'p til bilish va ko'p sohalarni integratsiyasi kabi muhim nuqtalarga ega bo'lishi mumkin

XULOSA

Xulosa qilib aytganda ijtimoiy-gumanitar fanlar o'qituvchilarining metodik mahoratini rivojlantirishda ko'p to'garaklar va davr-boshlang'ich ta'limning roli muhim deb o'ylayman. Chunki har bir pedagog o'zi o'rgangan bilimlarini boshqalarga ham tushunarli tarzda yetkazib berolsa, ana shunda unda pedagoglik mahorati shakllana boshlaydi,

Har bir pedagog shu narsalarni bilishi va hayoti davomida shu narsalarni tatbiq qilib borishi kerak.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2023-yil 26-maydagi PF-79-sonli [Farmoni](#) tahririda — Qonunchilik ma'lumotlari milliy bazasi, 31.05.2023-y., 06/23/79/0302-son

2. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2022-yil 2-dekabrda PF-258-sonli [Farmoniga](#) asosan chiqarilgan — Qonunchilik ma'lumotlari milliy bazasi, 03.12.2022-y., 06/22/258/1064-son.